

PRUTJE

Pieter Koolwijk

PRUTJE

met illustraties van *Linde Faas*

LEMNISCAAT ROTTERDAM

Van Pieter Koolwijk verschenen bij Lemniscaat:

Baas van de wereld

Bens Boot

Vlo en Stiekel

Vlo en Stiekel - Vliegen zwammen

© 2018 Pieter Koolwijk

Omslag en illustraties: © 2018 Linde Faas

Nederlandse rechten Lemniscaat b.v., Vijverlaan 48,

3062 HL Rotterdam, 2018

ISBN 978 90 477 0971 8

NUR 283

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk- en bindwerk: Wilco, Amersfoort

Lithografie: Pixel-It, Zutphen

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux, waardoor onnodig en milieuverontreinigend transport is vermeden.

Kijk voor spelletjes, lessuggesties en meer op:

www.lemniscaat.nl

Voor Nora May

1 Walm

‘Je gaat gewoon aan het werk, Hens!’ schreeuwde mijn vader. ‘En daarmee klaar!’ Hij zat recht overeind op zijn stoel en keek me kwaad aan. Zijn hand hing dreigend in de buurt van mijn hoofd. 5

‘Jahaaa,’ zei ik. ‘Ik ga wel...’ Niet dat ik het met hem eens was, maar ik had weinig zin in een klap voor mijn kop.

‘Dat lijkt mij ook.’ Hij liet zijn hand weer zakken. ‘Ik wil niet iedere ochtend jouw geklaag horen.’

‘Dan prop je roggebrood in je oren,’ mompelde ik zachtjes.

Mijn vaders ogen werden groot. ‘Wát zei je?’

‘Dat je me niet meer zult horen,’ zei ik daarna een stuk harder.

Hij knikte. Moeizaam.

‘Lukt je toch niet,’ zei mijn zus Spoel droogjes. Ze was vijftien. Vier jaar ouder dan ik. ‘Daarvoor zeur je te graag.’

Zeuren noemden ze het. Klagen. Alsof ik alles maar gewoon moest accepteren. Met een zucht nam ik een hap van mijn roggebrood. Het was droog. Veel te droog om te kauwen en al helemaal om door te slikken. Het smaakte naar ons leven. Hopeloos.

‘Is het eten soms ook niet goed?’ vroeg mijn vader geïrriteerd. ‘Had meneer liever iets anders gewild?’

‘Jaaaa!’ schreeuwde mijn kleine broertje Walm. Hij worstelde zich los uit de handen van mijn moeder, stak zijn armen in de lucht en rende in zijn blote kont de kamer rond. ‘Blote Walm!’

‘Walm, kom eens hier,’ verzuchtte mijn moeder. ‘Ik probeer je aan te kleden.’

6 ‘Blote Walm!’ riep mijn broertje opnieuw terwijl hij onder de houten tafel kroop.

Mijn moeder sloeg haar armen over elkaar en keek hem streng aan. ‘Walm, onmiddellijk hier komen.’

Walm bleef zitten waar hij zat. Natuurlijk kwam hij niet uit zichzelf. Hij deed nooit wat je wilde. Niet omdat hij slecht luisterde. Nee, vooral omdat hij niet zo goed snapte wat de bedoeling was. Dat was steeds zijn probleem. Praten, luisteren, eten: het maakte niet uit, alles was lastig voor hem.

Nou ja, lastig...

Alles werkte bij hem gewoon net eventjes iets anders. Zo ook met zijn uiterlijk. Zijn ogen leken een beetje scheef te staan, zijn tong was dikker en hij was klein voor iemand van zijn leeftijd. Maar hij was vooral heel erg vies. Iedereen kwam smerig thuis uit de stoffige en rokerige fabriekshal, maar niemand zo vies als Walm. Die was steeds ronduit ranzig. Het enige wat nog een beetje hielp, was hem inwikkelen met donkere doeken. Zijn handen, zijn armen, zijn voeten en zijn benen, zijn lijf, zijn hoofd, zijn vingers en zijn tenen – alles werd bedekt. Behalve zijn gezicht. Tenminste, als hij meewerkte en niet in zijn nakie onder de tafel zat.

‘Hens! Spoel! Help je moeder!’ schreeuwde mijn vader.

Allebei deden we wat ons werd opgedragen, al ging het niet van harte. Langzaam kwamen we overeind en probeerden we ons broertje te vangen. Heel veel moeite kostte dat niet. We woonden in een klein huisje en alles stond dicht op elkaar. Eigenlijk was het maar één kamer, meer niet. Daar kookten we, daar aten we en daar sliepen we. In het midden stond een tafel met daaromheen vijf stoelen. Tegen de ene muur stond het fornuis, tegen de andere een grote kast om al onze spullen in te bewaren. Zoveel hadden we toch niet. In een andere wand zaten onze bedsteden, beide met een gordijntje ervoor. Mijn vader en moeder sliepen in de ene en Spoel, Walm en ik in de andere. Nadat we Walm weer bij onze moeder hadden afgeleverd, bleef Spoel haar helpen.

Ik niet.

Ik plofte weer op mijn stoel, pakte het stuk roggebrood van mijn bord, keek ernaar en legde het met een diepe zucht weer terug.

‘Ik ben je houding helemaal zat!’ zei mijn vader woedend. ‘Iedere dag hetzelfde. Niets is goed genoeg voor jou.’ Hij stond op en pakte zijn jas en pet van de kapstok. ‘Ik ben naar de fabriek.’ Daarna trok hij de deur open, stormde naar buiten en sloeg hem hard achter zich dicht.

‘Wubbel?’ klonk het heel zachtjes naast de deur. Daar stond Walm, met zijn onderlijf in doeken gewikkeld, zijn bovenlijf nog ontbloot en een beteuterd gezicht.

Ik leunde opzij en spreidde mijn armen. ‘Kom maar, Walm.’

Meteen leek hij onze boze vader alweer vergeten. Opgewekt kwam hij op me af gewaggeld. Hij liet zich op schoot tillen en drukte zijn lijf tegen me aan. Een wubbel. Alsof hij een beetje van zijn vrolijke zelf wilde delen. En eerlijk gezegd: het werkte meestal nog ook. Alleen niet bij mijn vader. Die leek nooit blij met hem te zijn. Ik juist wel. Ik was gek op Walm. En hij op mij. Al vanaf dat hij kon kruipen. Dan volgde hij mij door de kamer, probeerde hij op schoot te kruipen of wilde hij dat ik hem optilde – wat ik steeds ook deed.

‘Je vader doet erg zijn best, Hens,’ zei mijn moeder. Ondertussen wikkelde ze Walm op mijn schoot verder in met lappen. ‘Hij wil jullie zo graag een beter leven geven dan dit.’

‘Dat lukt hem dan niet echt...’ reageerde ik kortaf.

‘Nee,’ zei mijn moeder. ‘En dat frustriert hem enorm.’

‘Mij ook. Ik haat dit leven!’ Ik wreef met mijn handen over mijn gezicht. ‘Iedere dag zijn we aan het werk. En waarvoor? Voor dit smerige eten? Voor dit kleine huisje? Of voor de kleren die van ons lijf vallen?’

Mijn moeder zei niets, maar ik zag de pijn in haar ogen. Meteen had ik spijt van wat ik had gezegd.

‘Wat stel je dan voor?’ reageerde Spoel fel. ‘Hoe gaan we voor al dat lekkere eten zorgen? Of voor een groter huis? Heb jij soms een geweldig idee om rijk te worden?’

‘Het gaat niet om het geld,’ antwoordde ik zachtjes, ‘gewoon om een beetje vrolijkheid in het leven.’

‘Dat is alleen voor rijke mensen,’ zei Spoel. ‘Niet voor ons.’

Ik was wel klaar met dit gesprek. Ze snaptten me toch

niet. Dat deden ze nooit. Af en toe vroeg ik me af of ik het zelf nog wel begreep.

Nadat Walm helemaal in was gewikkeld, trok ik mijn schoenen aan. Ze vielen bijna uit elkaar van ellende. Dat paste wel goed bij mijn broek. Daar zaten overal kleine lapjes stof op genaaid om de gaten mee te bedekken. Ik zette mijn pet op, trok mijn veel te grote jas aan – die nog van mijn vader was geweest – en knoopte een lange sjaal om mijn nek. Die droeg ik niet vanwege de kou, maar om mijn neus en mond een beetje te beschermen tegen alle rook.

Met Walm op mijn nek liep ik naar buiten. Wij gingen altijd iets eerder de deur uit dan mijn moeder en Spoel. Met Walm wist je nooit wat er zou gebeuren.

Op straat schoten de ratten weg bij de aardappelschillen die mijn moeder daar de vorige dag had neergegooid. Voor het ongedierte was hier wél eten genoeg. Overal lag wat. In de smalle straatjes hing een bedorven lucht: rottende etensresten vermengd met de rook van de fabriek. Meerdere voordeuren gingen open en mensen kwamen naar buiten. Niemand zei iets. Allemaal sjokten ze zwijgend door de duisternis richting de fabriek. Toch was het niet helemaal stil. Mensen hoestten, voetstappen schuifelden en Walm speelde met zijn onderlip, waarbij hij overdreven veel geluid maakte.

Zoals bij alles wat hij deed.

In de textielfabriek was het altijd een herrie. Natuurlijk was het er ook smerig, stoffig en schemerig, maar je hoorde vooral veel lawaai. Lawaai van de weefmachines die heen en weer schoven en spinmachines met ronddraaiende klossen. Alles in hetzelfde ritme, constant aanwezig en allesoverheersend.

En ik... ik volgde dat ritme. Ik moest wel. Het was mijn werk, en de enige manier om ongelukken te voorkomen. Terwijl de weefmachine ratelend bij me vandaan schoof, kroop ik snel naar voren. Ik graaide zo veel mogelijk pluis bij elkaar en maakte dat ik wegkwam voordat de terugschuivende machine me kon raken. Het scheelde niet veel, dat deed het nooit, maar dat hoorde nou eenmaal bij het werk. Hoe moe ik ook was, het hoge tempo moest worden gevolgd. Dag in, dag uit. Van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat. Al vanaf mijn zesde. Zeker vijf jaar dus. Eigenlijk sinds de geboorte van Walm.

11

Mijn broertje moest in de fabriek bij mij in de buurt blijven. Dat wilde hij zelf ook graag. En dus was het mijn taak om ervoor te zorgen dat hij uit de buurt van de bewegende onderdelen bleef. Maar vooral uit het zicht van de opzichter. Walm mocht hier rondhangen zolang hij niemand tot last was of van het werk af hield. Eigenlijk zolang de opzichter niets op hem te mopperen had. En dat lukte meestal wel aardig.

Alleen deze keer niet.

'Wat ben je aan het doen?' klonk de zware stem van de opzichter. 'Dit is niet de bedoeling!' Hij zat gehurkt naast de weefmachine en keek er zo onderdoor, zijn kwade blik op Walm gericht.

Slecht nieuws.

De man stroopte zijn mouwen op. 'Kijk dan hoe je er-
uitziet!'

Tussen de lappen waarin Walm was gewikkeld had hij
allemaal pluis gestopt. Hij zag eruit als een kruising tussen
een jongetje en een pasgeboren vogeltje. Maar dan wel
eentje met een blij gezicht. 'Mooi!' zei hij tevreden.

'Het is mijn schuld, meneer,' riep ik zo hard mogelijk.
Het was lastig om boven de herrie van de fabriek uit te
komen.

'Hier komen!' commandeerde de opzichter. 'Allebei.'
Hij duwde zijn zwarte bolhoed recht op zijn hoofd.

Ik kroop onder het apparaat vandaan, mijn broertje on-
dertussen met me meetrekkend. Walm hielp zoals ge-
woonlijk niet mee. Hij bleef op zijn rug liggen en liet zich
aan zijn voet meesleuren.

'Waarom heb je dat gedaan?' schreeuwde de opzichter.

Ik had van alles terug willen zeggen. Dat ik hem wilde
laten schrikken door Walm als pluizig monster onder de
machine vandaan te laten kruipen. Of dat hij zich niet zo
druk moest maken en beter zijn eigen lelijke gezicht kon
bedekken met pluis. Of dat ik het gedaan had om hem te
treiteren. Maar ik deed het allemaal niet. Ik zou het mezelf
er alleen maar extra moeilijk mee maken.

'Ik vond het grappig...' zei ik. Ik wist dat het me straf
ging opleveren. Een zeer pijnlijke straf. Maar ja, dat moest
dan maar. Zolang het mijn broertje maar bespaard bleef.

'Je weet wat dat betekent,' zei de opzichter dreigend.

Ja, dat hij een vreselijke kerel was. Eentje die ik het liefst
aan zijn dikke, donkere snor door de fabriek zou trekken.

'Zet hem uit!' gilde een vrouw plotseling aan de andere
kant van de fabriekshal. 'Zet hem uit!' riep ze opnieuw.
Haar hoge stem sneed dwars door het geluid van de
machines.

Mensen schreeuwden. Iedereen rende dezelfde kant op.
De opzichter draaide zich met een ruk om en liep schel-
dend naar de plek waar een groep mensen zich had verza-
meld. Boven het rumoer uit klonk het gekrijs van een
jongen of een meisje. Het verschil kon ik niet horen. Zin
om te kijken had ik niet. Ik wist toch wel wat er aan de
hand was. Dit gebeurde zo vaak. Bijna dagelijks. Iemand
was moe, lette niet goed op en kwam ergens tussen te zit-
ten. Nou ja, iemand... Eén van ons. Eén van de kinderen.
Gelukkig hoorde ik toch iemand heel hard huilen – een
jongen. Dat betekende dat hij pijn had, maar nog wel
leefde. En dat hij mij voor even van de opzichter had
verlost.

'Hoelang blijft die machine nog stilstaan?' hoorde ik de
kerel schreeuwen. 'Dit kost geld!' Dat was het enige waar
hij aan dacht: geld.

Iemand zei iets, maar ik kon niet verstaan wat. Kort
daarop werd de machine weer aangezet en liep iedereen
terug naar zijn werkplek. Ik zag hoe een vrouw een jongen
in haar armen droeg. Ik kon alleen niet zien wie het was.

'Alle kinderen hier komen!' brulde de opzichter. 'Nu
meteen!'

Ik stond op en trok mijn broertje overeind. 'Kom, Walm.'

Hij was er zoals gewoonlijk niet bij met zijn gedachten.
Hij keek alsof hij ergens last van had. Of beter gezegd:
alsof hij iets heel erg zwaars probeerde op te tillen. Maar

hij kwam in ieder geval waggelend achter me aan, dat was het belangrijkste.

Alle kinderen hadden zich verzameld bij de opzichter. Ook Spoel. Ze keek zorgelijk, maar dat deed ze meestal. De opzichter plukte aan de dikke snor die over zijn mond hing. Zijn wenkbrauwen stonden op standje nijdig. Hopelijk had het niet met Walm of mij te maken. Ik keek achterom, maar zag mijn broertje nergens.

14

‘Er is net iemand klem komen zitten in een weefmachine,’ bulderde de zware stem van de opzichter. ‘En zoiets kost ontzettend veel geld.’ Hij liet zijn scherpe blik over ons heen glijden.

Voor mijn gevoel bleef die net even iets langer op mij hangen.

‘Ik verwacht dat jullie beter je best doen. Opletten dus!’ Zijn wenkbrauwen zakten nog verder omlaag. ‘En vooral doorwerken!’

Precies. Dan kwam alles goed. Voorzichtig zijn, goed opletten, maar vooral doorwerken. Kon hij niet zelf klem komen te zitten in een machine? Al was het maar met zijn grote teen. Eigenlijk wilde ik weer weglopen, maar de rest bleef nog staan. Dus deed ik hetzelfde. Hoe minder ik opviel, hoe minder groot de kans dat hij terugkwam op mijn straf.

En ineens rook ik een afgrijselijke stank.

Stank waarvan mijn ogen begonnen te tranen en ik spontaan misselijk werd. En een stank die me akelig bekend voorkwam...

Ook de opzichter trok een vies gezicht en keek zoekend om zich heen. ‘Wat ruik ik voor smerigs?’

En onmiddellijk wist ik weer waar ik deze lucht van kende.

2 Geld

16 Kinderen weken uiteen en Walm kwam tussen ze door gelopen.

‘Kijk!’ Hij stak zijn hand tussen het linnen door, net boven zijn billen.

‘Nee...’ kreunde ik zachtjes. Ik was vergeten om met hem naar de wc te gaan. Dat moest regelmatig, anders ging het mis. Dan gebeurde dit...

Mijn broertje trok zijn hand tevoorschijn en stak zijn vingers vol trots in de lucht. Vingers die bedekt waren met een smeūige brij. ‘Poep!’ zei hij trots.

Direct stoven alle kinderen gillend uit elkaar. De opzichter sloeg zijn hand voor zijn neus en mond, en stapte naar achteren. Eerst keek hij naar mij, daarna naar Spoel. ‘Een van jullie twee gaat dit oplossen,’ zei hij fel. ‘Want anders...’

Ik knikte en zag vanuit mijn ooghoeken dat Spoel hetzelfde deed.

‘En de tijd die jullie niet aan het werk zijn, krijgen jullie niet betaald!’ Hij liep bij ons vandaan, in de richting van twee mensen die met elkaar stonden te praten. ‘Aan het werk, jullie!’ riep hij naar ze.

‘Ben je niet met hem naar de wc geweest?’ Mijn zus keek net zo boos als de opzichter. ‘Je weet wat er dan gebeurt!’

‘Poep!’ zei Walm enthousiast.

‘Als je het allemaal zo goed weet, waarom doe je het dan voortaan niet zelf?’ Ik staarde boos terug. ‘Kan ik ook een keer gewoon mijn werk doen.’

‘Los jij het maar op, Hens,’ zei ze. ‘Het is tenslotte jouw bende.’

‘Walms bende, bedoel je.’

‘Ik ga het niet doen,’ zei ze kalm. ‘We kunnen het geld niet missen.’ Zonder mijn antwoord af te wachten, liep ze weg.

Ik zuchtte. Ze had gelijk. Zij zorgde ervoor dat de weefmachines genoeg materiaal hadden. Ze verving het garen, of knoopte het aan elkaar als het ergens gebroken was. Daar verdiende je meer geld mee dan met pluus rapen.

Walm had een enorme grijns op zijn gezicht en in zijn ogen fonkelde iets van trots. ‘Poep!’ zei hij nog een keer. Hij duwde zijn hand in mijn richting.

‘Inderdaad, Walm,’ zei ik. ‘Poep. Dat heb je weer mooi voor elkaar.’

Hij knikte. ‘Ja, mooi.’

Ik pakte de hand waar geen poep aan zat en trok mijn broertje mee richting de uitgang van de fabriek. Dit ging veel langzamer dan ik wilde. Steeds moest Walm even blijven staan om aan de mensen te laten zien wat er aan zijn vingers zat. Iedereen reageerde hetzelfde. Ze knepen hun neus dicht, hielden hun hand voor hun mond en deden een paar stappen bij hem vandaan. En Walms gezicht

begon steeds meer te stralen. Zijn ogen schitterden en hij lachte zijn tanden bloot.

En ik... ik baalde vooral. Minder geld betekende meer kopzorgen voor mijn ouders. Dus een nog bozere vader. Als Walm dat toch eens zou snappen. Tja... dan ging hij vast zelf wel naar de wc. Dan zou ik niet steeds zijn rommel op moeten ruimen. Hardhandig sleurde ik hem de fabriek uit. Weg uit de herrie. Weg uit het stof. Weg uit het donker. Niet dat het buiten veel beter was. Als een verrotte mistwolk hing de rook van de fabriek in de straten. Dat, samen met de invallende avond, zorgde voor een drukkende schemering, een benauwende schemering. Door de donkere rook zat alles hier onder de as, het roet en andere smerige zoi. Overal zat een laagje viezigheid op.

Prutje.

Ik nam mijn broertje mee naar de achterkant van de fabriek. Daar stroomde troebel afvalwater naar buiten, zo het kanaal in. Via een trap liepen we omlaag, tot we naast het bruine, schuimende water stonden. Hoe vies het ook was, dit was de enige plek waar ik Walm een beetje schoon kon maken. Ik knoopte de lappen stof los, waardoor de ranzige poeplucht volledig kon uitwaaiëren. Hij vulde mijn neusgaten, kroop door mijn keel en maakte me miselijk. Slikkend deed ik mijn best om niet te spugen, maar dat viel niet mee. De vieze lappen spoelde ik uit in het kanaal, waarna ik ze gebruikte om mijn broertje schoon te vegen. Dit herhaalde ik keer op keer, tot ik nergens meer iets van die viezigheid zag zitten. Het was een flinke klus. Vooral omdat Walm niet meehielp.

‘Blote Walm!’ riep hij keer op keer, waarna hij ervandoor probeerde te rennen.

Steeds lukte het me nog net om hem in zijn nek te grijpen of hem aan zijn arm vast te houden. Het was voor hem niet meer dan een grappig spelletje. En dat veranderde toen ik de natte lappen weer om zijn kleine lijfje wilde binden.

‘Nee!’ zei hij boos. Hij schudde met zijn hoofd.

‘Jawel, Walm. Je moet dit weer aan.’

‘Neeee!’ Dit keer schreeuwde hij. ‘Blote Walm!’

‘Luister, Walm,’ zei ik. ‘Je kunt niet in je blote kont rondlopen. Dan wordt de opzichter kwaad.’ Ondertussen probeerde ik de lappen stof weer om zijn lichaam te knopen. ‘Het is zo weer droog.’

Maar wat ik ook zei, mijn broertje bleef boos, verdrietig en gefrustreerd tegelijk. En op dat soort momenten gebeurde altijd hetzelfde: Walm ging ‘aan’.

Ook deze keer.

Hij ademde diep in, zette zijn mond wagenwijd open en begon te brullen. Oorverdovend. Alsof het alarm afging.

Ik wist precies wat ik hieraan kon doen.

Helemaal niks.

Ook wist ik hoelang dit zou gaan duren.

Veel en veel te lang.

Half worstelend, trekkend en duwend wist ik de lappen stof weer om mijn brullende broertje te knopen. Daarna tilde ik hem op en liep ik terug naar de fabriek. Walm schreeuwde, krijste en gilde. Onophoudelijk. Pas toen mijn moeder erbij werd gehaald om Walm te troosten, bedaarde hij een beetje. Eindelijk konden we aan het werk.

Nou ja, ik dan. Walm rolde vooral over de stoffige fabrieksvloer.

Ik deed mijn best om het ritme van de machines weer te volgen. Naar voren kruipen, pluis pakken en weer naar achteren. Een stukje opzij. En dat de hele tijd door. Steeds als ik mijn armen vol had, legde ik alles bij Walm. Net zo lang tot we genoeg hadden om het samen weg te brengen. En daarna weer verder.

22 Naar voren, pluis rapen en weer naar achteren. Een stukje opzij. Naar voren, pluis rapen en...

‘Met jou was ik nog niet klaar,’ klonk de stem van de opzichter plotseling. ‘Hier komen.’

Heel even dacht ik dacht ik dat hij het tegen Walm had. Ik keek over mijn schouder en had toen pas door dat hij mij bedoelde.

‘Pas op!’ brulde hij ineens.

Naar achteren! Ik moest nog naar achteren. Half kruipend, half rollend maakte ik dat ik wegkwam. Maar de weefmachine was sneller. Veel sneller. Hij raakte me, duwde me vooruit, recht op een van de metalen poten af. Ik wilde gillen, maar er kwam geen geluid uit mijn mond. Ik kon niet eens bewegen. Met een harde ruk aan mijn arm werd ik opzij getrokken, vlak langs de grote metalen poot die aan de grond genageld was. Dit keer scheelde het echt niet veel.

‘Kijk nou wat je doet!’ mopperde de opzichter, terwijl hij me onder de weefmachine vandaan trok. ‘Door jou stond er bijna weer een machine stil.’ Spetters spuug vlogen uit zijn mond, zo in mijn gezicht.

Ik staarde hem nijdig aan. ‘Niet waar! Het was jouw

schuld. Blijkbaar hoef je als opzichter niet slim te zijn.’ Ik was helemaal klaar met die volwassenen die het nodig vonden om tegen me te schreeuwen.

‘En ook nog eens brutaal doen?’ Een gemeen lachje krulde rond zijn mond, alsof ik hem zojuist een cadeautje had gegeven. ‘Kom maar mee. Deze straf zul je komende dagen nog voelen. Hopelijk leer je er iets van!’

‘Vast wel,’ zei ik. ‘Dat ik straf krijg voor bijna doodgaan.’ Het was oneerlijk. Hij leidde me af. Het had me bijna mijn leven gekost.

‘En nu is het genoeg!’ De opzichter sleurde me mee.

Opnieuw ging Walm op ‘aan’. Hij zette het op een brullen en sloeg wild om zich heen. Er was niets wat ik kon doen, behalve luisteren naar zijn gekrijs.

23

Zelfs tijdens mijn straf richtte ik me op Walms stemgeluid, en niet op het geluid van de riem die met een klets op mijn rug terecht kwam. Keer op keer. Steeds harder, net zo lang tot heel mijn rug in brand leek te staan. Maar ik gaf geen kik. Al stroomden de tranen wel over mijn wangen. Die hield ik niet tegen.

24 Toen ik weer terugkwam bij de weefmachine, stopte Walm meteen met zijn gekrijs. Spoel zat naast hem en het was haar blijkbaar niet gelukt om hem te kalmeren. Walm stond op en kwam met zijn armen gespreid op me af gewaggeld. 'Wubbel?'

Ik knikte. Vanbinnen voelde ik een kleine glimlach, maar hij kwam niet naar buiten. Ik zakte door mijn knieën, spreidde mijn armen en pakte mijn broertje vast. Hij sloeg zijn knuistjes om mijn nek en drukte zich stevig tegen me aan. Het deed pijn aan mijn rug, maar dat maakte voor even niet uit. Zonder iets te zeggen liep Spoel weer terug naar haar werkplek. Gelukkig maar. Ik zat even niet op haar commentaar te wachten.

'Kom, Walm,' zei ik, terwijl ik me uit zijn wubbel losmaakte. 'Aan de slag.' Ik wilde de opzichter niet nog een reden geven om boos te worden. Ik kroop weer onder de weefmachine en gebaarde Walm me te volgen.

Dat deed hij. Hij probeerde zelfs mee te helpen met pluis rapen. Probeerde. Het lukte nog steeds niet, maar hij deed zijn best. Daar ging het om.

Om acht uur 's avonds, aan het einde van de werkdag, kregen we uitbetaald. Allemaal stonden we in een lange rij te wachten. Niemand zei iets. Iedereen staarde voor

zich uit, of gewoon naar de grond. Steeds als iemand aan de beurt was geweest, sjokte de rij een stukje verder naar voren. Het was net een machine, maar dan wel een heel krakkemikkige. Eentje die op het punt van instorten stond. Mijn ouders waren al naar huis, Spoel had net haar geld gekregen en ik was bijna aan de beurt. Walm zat niet op mijn nek. In plaats daarvan had hij besloten de mensen in de rij een wubbel te geven. Waarschijnlijk vond hij dat ze het nodig hadden. Ik wist alleen niet of de mensen daar zelf ook zo over dachten. Toch lieten ze Walm zijn gang gaan. Hij pakte hun benen, drukte zijn lijf ertegenaan en ging door naar de volgende. Net zo lang tot ik hem nergens meer zag.

'Hier,' zei de kerel die het geld uitdeelde nors. 'Dit is voor jou.' Hij legde enkele muntstukken in mijn hand.

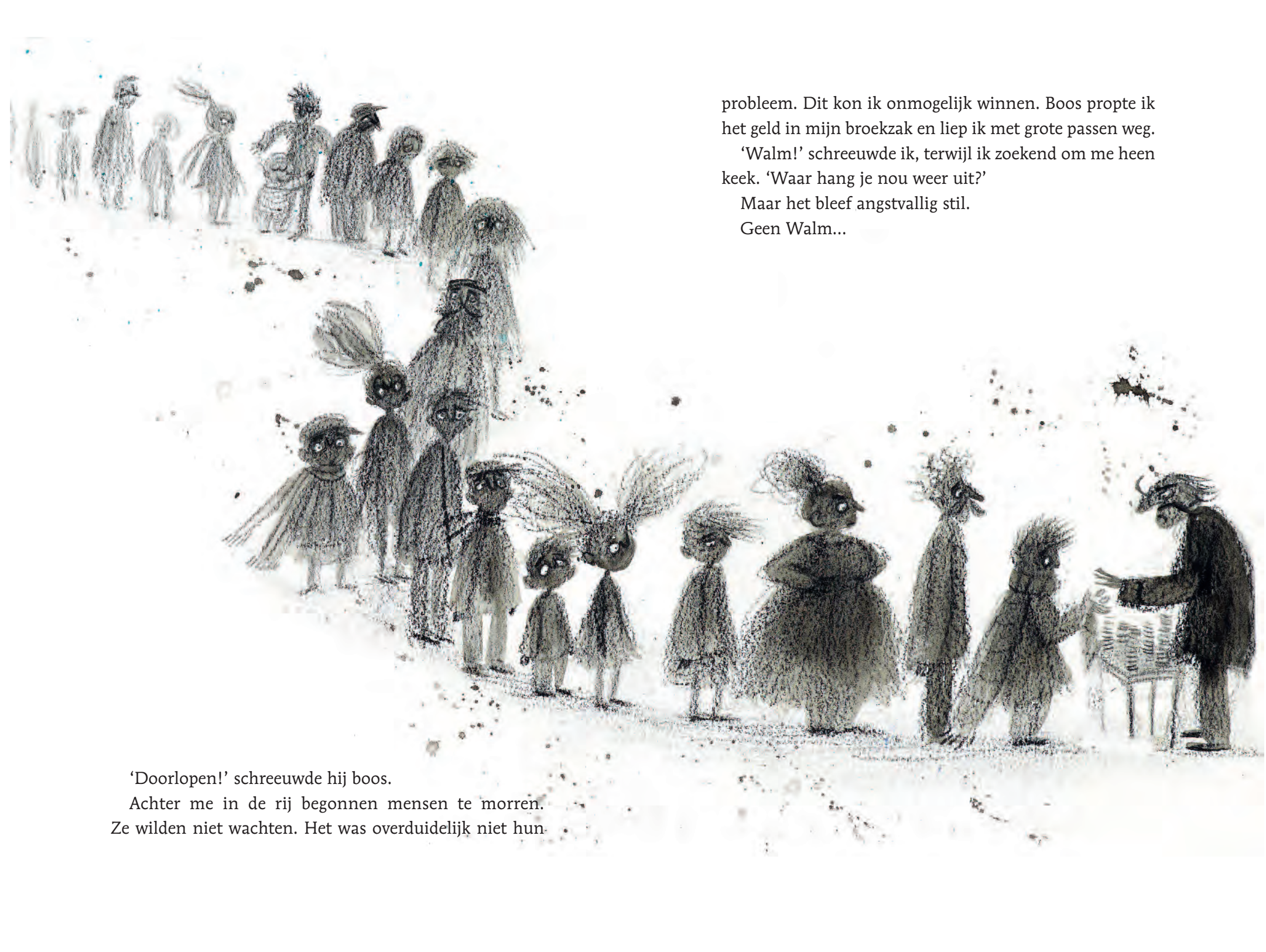
Ik voelde meteen dat het niet klopte. Het was veel lichter dan anders. Ik keek naar het geld en zag dat het maar de helft was van wat ik normaal kreeg. 'Maar...' stamelde ik. 'Maar dit is niet genoeg.'

'Opdracht van de opzichter. Doorlopen.'

'Dit... dit klopt niet,' zei ik. 'We zijn maar even naar buiten geweest.'

De kerel keek me ongeïnteresseerd aan. 'Als je er problemen mee hebt, dan klaag je maar bij de opzichter.' Hij grijnsde. 'Of je gaat ergens anders werken.'

Ik beet op mijn lip. Ik kon die vent wel aanvliegen. Niet dat het me iets zou opleveren. Hij was veel groter. Veel sterker. Ergens anders werken... ik moest blij zijn dat ik werk had. Veel mensen hadden dat niet. Zij moesten bedelen.

probleem. Dit kon ik onmogelijk winnen. Boos propte ik
het geld in mijn broekzak en liep ik met grote passen weg.

‘Walm!’ schreeuwde ik, terwijl ik zoekend om me heen
keek. ‘Waar hang je nou weer uit?’

Maar het bleef angstvallig stil.

Geen Walm...

‘Doorlopen!’ schreeuwde hij boos.
Achter me in de rij begonnen mensen te morren.
Ze wilden niet wachten. Het was overduidelijk niet hun